

САНА ОЛОХ

Чурапчы улуунун хаһыата • ХАҢЫАТ 1931 СЫЛ АЛТЫННЫ 15 КҮНҮТТЭН ТАХСАР • @sanaoloh

2021 сыл
Сэттинньи
3 күнэ
сэрэдэ
№ 65 (11818)

сэрэдэ сэттинньи 3 > чаппаз сэттинньи 4 > бээтинсэ сэттинньи 5 > субуота сэттинньи 6 > баскыһыанньа сэттинньи 7 > бэнидизинньик сэттинньи 8 > оттуорунньук сэттинньи 9

СЭТИННЬИ 4 КҮНЭ--НОРУОТ СОМОБОЛОҤУУТУН КҮНЭ!

Ытыктабыллаах Саха сириг олохтоохторо!

Саха Өрөспүүбүлүкэтин салалтатын аатыттан уонна тус бэйэм эһиги Арассыыйа дьонун-сэргэтин түмэр сүрүн бырааһынньыгынан – Норуот сомоболоһуутун күнүнэн ис сүрэхпиттэн эбэрдэлиибин!

409 сыллаабыта бу күн Минин уонна Пожарский баһылыктаах норуот сэрпитэ Москубаны поляк-литовец интервенттээн босхолообута. Манна Арассыыйа норуота дойдутун көтүлүн иһин киирсилээ дукуобунай сомоҕо күүһүн көрдөрбүтэ. Бу күүс 1812 сыллаабы Аҕа Дойду сэриитигэр уонна фашистскай Германияны кытта Улуу Аҕа Дойду сэриитигэр хабыр халсыһыыга тулуктаһарга көмөлөспүтэ.

Норуот сомоболоһуутун күнэ бүтүн Арассыыйа уопастыбата түмсүүлээгин уонна дойду бары норуоттара эйэ-дэмнээхтик, өйдөһөн-өйөһөн апараллорун кэрэһилиир.

Саха сирэ өрүүтүн Арассыыйага баар биер санаанан, эрэлигэн сирдэтэн олорбута, олорор уонна олоруоҕа даҕаны. Биһиги, өрөспүүбүлүкэ олохтоохторо, бырааттыы буолуу ситимин уонна доҕордоһууну үрдүктүк туттабыт, дойду соругута барыбытыттан тутулуктааһын өйдүүбүт.

Бүгүн Арассыыйага, эмиэ бүтүн аан дойдуга курдук, коронавирус ыарыыта туран – уустук кэм. Ол гынан баран дойдубут ыарахаттартан иннибэккэ, иннин дикти дүүкүйүн, сайдан иһэр – быылгы сыл Арассыыйага наука уонна технология сылынан биллэриллибитэ. Биһиги эрэгийиэммит Бээридьин Владимир Путин этиитин олоххо киллэриигэ көхтөөх кыттыһыны ылар. Арассыыйага наука уонна технология сылын чэрчитинэн өрөспүүбүлүкэбиз кэлим научнай чинчийи иккис түһүмүгүн бырагырааматын бигэрэсттибит, «Арассыыйа геостратегическай сириг-уотун сайыннары уонна университеттар» форуму ситиһилээхтик ыыттыбыт, Хотугу-Илинни федеральнай университет ычаты наукага сыһыарыыга аналлаах бырайыактары сабаллаата. Эрэгийиэн академическай научнай уонна инновационнай тэрилтэлэрэ, итинэн «Арассыыйа – Мин историям» историческай паркка «Саха сиригэр академическай наука уонна технологиялар» дьин барыл ааттаах кэккэ тэрээһиннэри ыыттылар.

Саха Өрөспүүбүлүкэтигэр быылгы сылы Доруобуйа сылынан биллэрдим, тоҕо дьитэргит, доруобуйага суох экзистимкэни, олобу-дьаһабы да сайыннары кыаллыбат суол. Манна мин уопастыбаннай доруобуйаны бөбөрөгөтүү уонна байылыат олобу ситиһи түмсүүлээх эрэ буоллахпытына, хас биерди киһи уопсай дьыалаҕа бэйтин кылаатын киллэрэргэ дьулуһабына, кыаллыаҕа дьин тоҕоболоон этиэм этэ. Ол иһин алтынны бүтүүтэ Дьокуускай куоракка «Саха сириг чэгиэн-чэбдик олохтооҕо – чэгиэн-чэбдик уопастыба» гражданскай форуму тэрийэн ыыттыбыт. Атаах тапсан олорон кэпсэтии түмүгүнэн өрөспүүбүлүкэ олохтоохторо, уопастыбанньыктар резолюцияны бигэрэсттилэр. Бу докумуону сэттинньи 4 күнүгэр, Норуот сомоболоһуутун күнүгэр, Саха сириг дьонун-сэргэтин истиитигэр-көрүүтүгэр таһаарыахпыт.

Күндү биер дойдулаахтарым!

Кэлэр сылга өрөспүүбүлүкэбит тэриллибитэ 100 сылын бэлэтиэхпит. Үйэлээх үбүлүөй иннигэр, Норуот сомоболоһуутун күнүгэр, барыгытын Сахабыт сириг дьонун-сэргэтин олобун тулсарыыга биер уопсай сыл тула түмсүүххэ дьин ыгырабын! Өрөспүүбүлүкэ олохтоохторун бэйэ-бэйэни кытта өйдөһүүгэ, сомоболоһууга дьулуһуулар – Саха сириг сөйдар суола дьин бизэ санаалаахпын!

Барыгытыгар кытаанах доруобуйаны, дьолу-соргуну уонна дойду, өрөспүүбүлүкэ чэчири сөйдарын туһугар сана ситиһилэри, кыайылары баҕарабын!

Саха Өрөспүүбүлүкэтин Ил Дархана
Айсен НИКОЛАЕВ.

Ытыктабыллаах Чурапчы улуунун олохтоохторо!

Улуус салалтатын аатыттан эһиги Норуот сомоболоһуутун күнүнэн истиитик эбэрдэлиибит! Бу бырааһынньык саха аймагы бүтүүтүнүн түөрт үйэ кэринэ үгүс ому дьонунуун биер историческай дьылҕага ситимнээн, инникитин да түмэ тулар суолталаах. Биһиги Сахабыт сириг Арассыыйа састаабыгар үйэттэн үйэ сайыннаран кэлбит үгүс көлүөнэ биер дойдулаахтарбыт үлэлэринэн уонна ситиһилэринэн киэн туттабыт.

Норуот сомоболоһуутун күнүн биһиги улууспут сана ситиһилэрдээх көрсөр, хатыһнардаах-чараннардаах, алгыстаах алаастардаах Чурапчыбыт сиригэр улартыыларчым күүһүрэр. Сана суоллар тутуллаллар, араас бырагыраамаларынан дьону толору хаачылыылаах дьыла көһөрүү үлэтэ киэн далааһыннаахтык салбана тулар, сана социальнай эбиилээхтэр үлэбиз киллэрлэр, нэһиликтэргэ эбэс кэллэ, олох-дьаһах усулуобуйата тулсарылар, ыра онгостубут бырайыактарбыт ситиһилээхтик олоххо килрэн үтүө түмүктэри аҕалаллар.

Улууспут олохтоохторо, тус үлэбитинэн уонна көбүлээһиннэргитинэн инники сайдыыга олук уурсан, тапталлаах Чурапчыбыт улууһа чэчири сөйдарын туһугар тус кылаакытын киллэрсэргит ордук үөрүүлээх. Эһиги бука бары биер субээн уонна доҕордоу сыһыанынан төрөөбүт дойдубут кэскилин түстүүрүт иһин дириг махталбытын тизэрдэбит!

Биһиги улууспут уйгулаах олобун тизэ – ил-эйэ, үтүө сиз-майгы, бэйэ-бэйэ ытыктабыллаах сыһыан булар. Бүгүн биһиги барыбытын төрөөбүт төрүт сирбитигэр тапталбыт, ытыктабыллаах сыһыаммыт, инникигэ эрэлбит сомоболуур.

Бырааһынньыгынан, күндү биер дойдулаахтарбыт!

Норуот сомоболоһуутун күнүнэн ис сүрэхпиттэн хас биерди дьиз кэргэннэ, алаһа дьыла үтүөнү, эйэни уонна өйдөһүүнү баҕарабыт. Уйгулаах уонна дьоллоох буолун, бары саҕалааһынныт ситиһилэнин!

Степан САРГЫДАЕВ, улуус баһылыгын эбээһинэһин толорооччу,
Афанасий ЗАХАРОВ, улуус дьокутааттарын Сэбиэтин бэрэссэдээтэлэ.

— БИЭРЭПИС — 2021 —

Биэрэпискэ сүүс бырыһыан кытыннылар

Бу туһунан сонуну улууска биэрэпискэһин боломуочунайа Алена Тимофеева иһитиннэрдэ. Чурапчытан биер кырыы сытар Соловьев нэһилигин биэрэпискэ үлэһитэ Татьяна Петровна Красильникова суос-сөбөтсүн ыалы барытын

кэрийэ сылдьан тустаах планшетыгар 578 киһини бэлэтиэтэ. Туруоруллубут былааны аһара толордо! Оттон атыттар «Госуслуги» портал нөүө киэрэн анал анкетаны толорон бэлэтиэммиттар.

«Биһиги нэһиликтитигэр Бүтүн Арассыыйага биэрэпискэ бэлэмнээн былааннаах үлэ эрдэттэн ытыллыбыта. Маныаха Татьяна Петровна олус үчүгэйдик, эппизинэстээхтик ылсан үлэлэтэ – күн аайы хас ыалга сылдыбытын, теһе киһи бэлэтиэммитин бэйэбэр киэрэн хайаан даҕаны отчуоттуура. Иннэ гынан нэһилигим дьонугар-сэргэтигэр буолбут биэрэпискэ болсомтолоохтук сыһыаннаһан кыттыбыттарыгар диригник махтанабын. Биэрэпис үлэтэ хайаан даҕаны үрдүктүк сыаналаныахтаах. Онон Татьяна Петровнаны улахан үлэни ыппытынан, тус бэйэм ааппыттан эбэрдэлиибин», – дьин Соловьев нэһилигин баһылыга Мария Кронникова санаатын үлэһиннэ.

Эбэн эттэхэ, Татьяна Петровна бу иннинэ атырдьах ыйыгар ытыллыбыт Тьа хаһаайыстыбатын биэрэписигэр эмиэ бэрт кыһамнылаахтык үлэлээбитин бэлэтиээн аһарыттаахтара.

Семен ЖЕНДРИНСКЭЙ.

— КУОНКУРУС —

“САҢА ОЛОҤУ” ААБАБЫН КУОНКУРУС ТҮМҮКТЭННЭ

Оройуоннаабы «Саҥа олох» хаһыат төрүттэммитэ 90 сылыгар анаан алтынны 15 күнүттэн – алтынны 29 күнүгэр дьэри хаартыска куонкуруһа инстаграм-сирэйбигигэр ыытылынна.

Эрдээксийэ кэлэтиибин быһаарыһынан, кыайылаабынан «Алмазкредитсервис» Чурапчыгабы салаатын үлэһиттэрэ буоллулар. Кыайылаах Грамотанан, «Айар» киһигэ кыһатыттан Наталья Оконешикова «Якутская национальная кухня» киһигэтинэн уонна 2022 сыллаах сахалыы халаңдаарынан наҕараадаланар.

Куонкурус бары кыттааччыларыгар үрдүктэн үрдүк ситиһилэри, кытаанах доруобуйаны, инникитин да «Саҥа олохтуун» биергэ буоларгытыгар баҕарабыт.

АЛМАЗКРЕДИТСЕРВИС

“СО” кэр.

— НОРУОТ СОМОБОЛОХ УУТУН КҮНҮНЭН —

Кусаиновтар дьиз кэргэн: “Чурапчы – үтүөкэннээх дойду”

Саха сиригэр 129 араас бырааттыы норуоттар олохтор. 75 араас национальнай култуурунай түмсүүлэр тириэстээхтик үлэлииллэр. Сомоболоху хас биридди иэриимэ дьизтэн, нэһиликтэн, тэрилтэтэн, улуустан сабаланаар. Оччоҕо эрэ норуот сомоболоһор!

Биһиги улууспутугар Сойуус сабаттан дойду араас муннуктарыттан үлэли, үөрэнэ кэлэн баран олохсуйбут дьон үгүс. Кинилэр ортолоругар Чурапчы нэһилиэгин биир убаастанар элбэх сомоболох ыала Закия уонна Нуралы Кусаиновтар Башкирия уонна Казахстан курдук ыраах сиртэн көһөн кэлэн, “Куосбалы” түөлбөс олохсуйбуттара нөмнүө 40-тан тахса сыл буолбут.

Этэнгэ олодоххо, дьыл-хонук

“Өр сыл Чурапчыга олордум даҕаны биир да тылы сахалыы кыайан санарбаппын”, - дьиз ыал аҕа баһылыга Нуралы күлэр. Кусаиновтар эдэр ыал Саха сиригэр аан маҥнай 70-с сыллар бүтүүлэригэр, улахан уоллара Арман 1 сааһын туолбутун кэнниттэн, Казахстантан 1978 сыллаахха көһөн кэлэн Чурапчы оройуонугар олохсуйбуттар. Оччотооҕу Сойуус ыңырыгынан, суоллар идэлээх Нуралы ПМК-мелиорация тэрилтэтигэр, оттон истэннээн идэлээх Закия 1979 сылтан сабаланаан, оройуоннааҕы

олох-дьаһах кэмбинээтигэр 2004 сыллаахха дьизри үлэлээбиттэр.

Улахан уоллара Арман кэнниттэн Алмаз, Алтына, Амантай дьизн оҕолор төрүүллэр. Бука бары улаатан, үлэһит дьон буолан, Кусаиновтар элбэх сизн, хос сизн тапталларыгар угуттанан, бочуоттаах сынныаланна олохтор.

Оҕолорбут казахтыы суолталаах ааттаахтар

“Арман дьизн казах тылыгар “баҕа санаа дьизн” туруору тылбаастанар, Нуралы ийэтэ сизн көрүүн наһаа баҕаран, уолларын итинник сүрэхтээбиттэрэ. Алмаз дьизн “хорсун”, оттон сахаларга күндү таас буоларын манна кэлэн санардыы билбиппит. Кыыспыт Алтына дьизн, биһиги итинник ыңырабыт, көмүс дьизн суолталаах. Эбэтэ кинини Алтынабек дьизн олус уратытык, сымнаҕастык ааттыыра. Амантай дьизн “олох, тыыннаах буолуу” дьизн өйдөбүллээх. Оҕолорбутун итинник ааттаабыппыт, сизннэрбит эмиз бука бары казахтыы суолталаах ааттаахтар”, - дьизн алаһа дьиз хотуна Закия билиһиннэрэр.

Сахалыы бүлүүдэ, саха тыла

“Нуралы тугу барытын сиир”, - дьизн кэлси-кэлси, Закия күлэр. “Аан маннай кэлэн баран, биллэн турар, сахалар сылгы этин уонна тон балыгы кыһан

сиикэйдии сииллэрин дьиктиргии көрбүттээбим, кэлин сии үөрэмиппит. Идэһэ өлөрүүтүгэр сыл аайы сылдыһабын. Башкирдар сүөһү иһин сииллэр, онон үөрэ миинин иһэри эрдэттэн билэр этибит.

Сахалыы сананы бэйэм толору өйдүүбүн, ол эрэри кыайан санарбаппын, кэлин ватсап ситимин нөүө “онон-манан” кыралан ааҕабын. Оҕолорбут бука бары Чурапчы нэһилиэгэр Семен Новгородов аатынан Чурапчы орто оскуолатыгар үөрэмиппиттэрэ. Сахалыы үчүгэйдик санараллар, суруйаллар, ааҕаллар. Кинилэр Чурапчы буоллахтара, - дьизн ыал ийэтэ Закия күлэ-үөрэ сэнэргиир.

Улуус дьонун кытары алтыһы

“Маннай үлэли кэлиэхпиттэн улуус дьонно сүрдээх эйбэстик көрсүбүттэрэ. Добор-атас элбэх. Ол саҕана үлэ да күүстээх этэ, элбэх сирдэринэн айанна сылдьарбыт, Маҕадаанынан, Читаба тийэ, массыына перегонугар бара сылдыһыттаабым. Оҕолор кыра сылдьан хосторугар каарталаах этилэрэ. Онно “Аҕабыт айаннаабыт сирдэрэ” дьизн хас тийбит сирбинэн быһаахтары ойуулуур буолаллара”, - дьизн Нуралы Жамкамбетович оччотооҕу кэми истинник ахтар.

“Оттон мин үлэлээбит кэмбинээтим кэлэктиибэ, биллэн турар, олус улахан уонна биир иллээх дьиз кэргэн курдук этибит. Тэрилтэбит үбүлүөйэ буолуохтаах этэ. Чурапчы курдук үтүөкэннээх сиргэ-дойдуга, туруу үлэһит дьон ортотугар олохсуйан, оҕо-уруу тэниһэн опоробуттун дьоллоохтук. Билигин ыарыы, дьан кэмгэр бука бары этэнгэ опорон ыарахан кэми аһарарбыт буоллар, дьизн баҕа санаалаахпын”, - дьизн дьиз кэргэн Далбар хотуна Закия Шайхитдиновна баҕа санаатын тиэрдэр.

Добордуу дьонно ыраах да чугаһыырын, ыарахан да чэпчиирин Кусаиновтар дьиз кэргэн холобуругар көрөбүт. Кинилэр бэрт кылгас, ол эрэри сэргэх кэпсээннэригэр Чурапчы улууһа ханнык да норуоту кытта эйбээх, добордуу сыһыаннаабын, бэйэ-бэйэни өйөөһөр, өйдөөһөр уонна түмсүүлээх улуус буоларын тоһоболоон бэлиэтээтилэр.

Семен ЖЕНДРИНСКЭЙ.

— САҢА КИНИГЭЛЭР —

Дирингэ сылааһынан угуттуур сырдык кинигэлэр сүрэхтэннилэр

Ааспыт үйэбэ элбэх көлүөнэ ыччаты ииппит, олох суолугар үктэннэрбит Ленинскэй хомсомуол төрөөбүт күнүгэр, алтынньы 29 күнүгэр, Хоптоботооҕу «Үрдэл» норуот айымньытын киинигэр хомсомуол, баартыа госсулууспа, үлэ бэтэрээнэ, Хоптобо нэһилиэгин Бочуоттаах олохтооҕо Христина Петровна Федурова хомуйан онорбут «Сүрэхлэр сөнөрдөн», «Эрчимнээх эдэр сааспыт – комсомол» дьизн кинигэлэрин сүрэхтэниитэ быһа эппир нөүө онлайн кизбинэн ыытылынна.

Кинигэни билиһиннэриигэ Христина Петровна дьизтээҕи архыыбыттан буклеттар, альбомнар, откыркалар, сэдэх матырыйааллар, хаартыска истизэндэтэ турдулар.

Бу тахсыбыт кинигэлэр үүнэр көлүөнэбэ ааспыт кэмнээҕи ыччаттары биир сомоҕо түмэн ииппит Ленинскэй хомсомуол устуоруйатын, кинигэ сүрэхтэниитигэр нэһилиэк хомсомуолун көхтөөх ыччаттарын тустарынан кизник арыаллар.

«Сүрэхлэр сөнөрдөн» кинигэбэ аалтар үлэлээн ааспыт кэмнээҕи көлүөнэтин, хомсомуол үлэтин-хамнаһын арыыбыт, күөлэһиэн улааппыт Хоптоботун туһунан, оччотооҕу хомсомуол ырыалары киллэрбит.

«Эрчимнээх эдэр сааһым» кинигэбэ Ленинскэй хомсомуол тэрилтиитин, наҕараадаларын, Саха сиригэр бастааҕы ячейкалар тэрилтиилэрин туһунан матырыйааллар, оройуон хомсомуолун устуоруйатын, бэтэрээннэр ахтыыларын, сүүрбэһис сыллартан сабаланаан, сылларынан наардаан суруйбут. Устуоруйа быһыыны сэгэтэн, үүнэн иһии статдааннайдары, сылларынан хаартыскалар киирбиттэрэ кинигэни ситэрэн, байытан биэрэллэр.

Кинигэ сүрэхтэниитигэр нэһилиэк хомсомуолун көхтөөх кыттааччылары: Я.Д. Аммосов - Хоптоботооҕу цеховой тэрилтэ сэкирэтээрэ, В.Р. Иванов - Эрилик Эристиин аатынан колхоз босхоломмут хомсомуолун сэкирэтээрэ, итиэннэ Н.П. Аммосова - култуура үлэтигэр ыччат, хомсомуол актыыбынай кыттыыларын, Ф.И. Попова - хомсомуол көхтөөх кыттааччыта кинигэлэр дириҥ суолталарын арыан, А.П. Луковцева - Аҕа дойду Улуу сэриитигэр кыттыбыт аймахтара кинигэбэ киирэн үйэтитилибиттэрин туһунан ааспыт хомсомуол үлэтин, актыыбыстар тустарынан истин-иһирэх ахтыылары кэнчээри ыччакка анаан онордулар, Христина Петровнабэ үйэлээх үлэтигэр улаханник махтанналар.

Быһа бизэриигэ Петр Наумов хомсомуол туһунан, мелодист Марианна Макарова «Үтүө санаа» гимин ыллаан бэлэх ууннулар, тэрээһини улаханник кизгэттилэр.

Түмүгэр кэлбит ыалдьыттар эдэр саастарын санаан хомсомуол ырыаларын ыллаатылар. Истин-иһирэх кэпсэтиһи ыытылынна.

Елена ДЬЯЧКОВСКАЯ.

Кынаттаах хайыһардыт, тириэньэр туһунан дьоһун кинигэ

“Саха буолла даҕаны – сааһыт” дииллэринии, Чурапчы улуһун Кытаанааһыттан сылдьар эр бэрдэ хайаан даҕаны кынаттаах хайыһардыт! Итинник өйү-санааны норуотугар тиэрдэбит, -50 С кыраадыска даҕаны хайыһарынан сүүрэн, эдэр хайыһардыттарга кэскиллээх суолларын тэлбит Саха АССР үтүөлээх тириэньэрэ, ССРС физкултуурабэ туйгуна, Чурапчы улуһун, Кытаанаа, Арыылаах нэһиликтэрин Бочуоттаах олохтооҕо, тыыл бэтэрээнэ Иван Николаевич Попов буолар.

Кини дьоһун аатын үйэтитэн, алтынньы 30 күнүгэр Кытаанааһааҕы “Түһүлгэ” НАДь-гэр “Холобур буолар олобун сырдыкка угуйа туруо” дьизн кинигэ сүрэхтэниитэ буолла.

Кинигэни Иван Николаевич кэргэнэ Мария Федоровна, төрөппүт оҕолоро Анна Ивановна Макарова, уола, улуус Сэбиэтин дьокуутаата Дмитрий Иванович Попов хомуйан, бэчээттэтэн таһаартардылар.

“Кинигэни сыл устата хомуйан, алта түһүмэххэ арааран, аҕабыт сырдык аатын үйэтитээри онордубут. Аҕабыт – сааһын тухары оскуолаҕа үлэлээбит, тириэньэрдээбит киһи. Кини иитэн таһаарбыт оҕолоро билигин бука бары сылдыһаллар. Кинигэ күн сирин көрбүтүнэн, биллэн турар, чугас дьонно улаханник үөрэбит астынабыт. Бу суруйуубут инникитин ыччаттарга, эдэр көлүөнэбэ көмө буолбут Анастасия Слепцоваба, Лена Филатоваба уонна Людмила Монастыреваба биһиги дьиз кэргэн аатыттан дириҥник махтанабыт”, - дьизн Иван Николаевич кэлсиир.

Иван Николаевич үлэлээбит үлэтэ, холобур буолар сырдык олоҕо үгүс ыспарсымыаны сырдыкка угуйа, сирдii туруоҕа.

Семен ЖЕНДРИНСКЭЙ.

ЧӨЛ ОЛОХ ИҢИН УБАРААБАТ ОХСУҢААЧЧЫ

Карл Георгиевич Башарин 1942 сыллаахха бэс ыйын 2 күнүгэр Дьокуускай куоракка төрөөбүтэ. Атата — саха бөдөн учуонайа, уопастыбаннай диэйтэлэ, историческай наука доктора, профессор Георгий Прокопьевич Башарин, ийэтэ — оҥо суруйааччыта Калисфена Ивановна Платонова. Ийэтэ, олох кыра эрдэбинэ ыалдьан олохтон барбытын кэннэ, кини иитиитигэр аҕатын кытта абаатын оруола олус улахан. Абаата — Василий Прокопьевич Башарин, доцент, философскай наука хандьыдаата этэ. Ону тэнэ ийэтин биригэ төрөөбүттэрэ Сата Ивановна Платонова, СВ үөрэхтээһинин үтүөлээх үлэһитэ уонна Кыдаана Ивановна Платонова, филологическай наука хандьыдаата, доцент, көрөн-истэн, иитэн-үөрэтэн ата-баарта туруорбуттара. Дьокуускайдаагы 8-с нүөмэрдээх орто оскуоланы бүтэрэн, 1959 сыллаахха Иркутскайдаагы судаарыстыбаннай медицинскэй үнүстүүккэ туттарсан үөрэххэ кириэр.

1962 сыллаахха Саха судаарыстыбаннай университет медицинскэй факультетыгар көһөр. Манна доцент А. М. Тюкавкин мэкитиитинэн патологическай анатомия аспирантуратыгар кириэр.

1969 сыллаахха Москвага сэллиги чинчийэр Киин научнай-чинчийэр үнүстүүтүн учуонай Сэбиэтигэр медицинскэй наука хандьыдаата учуонай истиэлэни "Патоморфоз туберкулеза легких в ЯАССР" диэн диссертациятын көмүскүүр. 1978 с. патологическай анатомия кафедратын доцента, 1992с. — профессор үрдүк ааттара инэриллэллэр. 1997 сыллаахха Москвага Норуоттар добордоһууларын университетыгар "Патологическая анатомия туберкулеза легких на Крайнем Севере в современных условиях" диэн докторскай диссертациятын

чабылхайдык көмүскүүр.

ХИФУ профессора, мэдиссины билимин доктора, Естествознание Араассыйатаагы академиятын академига Карл Георгиевич Башарин аҕатын туйабын хатарардыы, олобун, үлэтин бүтүннүү наукага анаата. Саха судаарыстыбаннай университетыгар үөрэнэн, 1965 сыллаахха быраас идэтин ылбыта. Үйэ анаарыттан ордук кэм устатыгар биир сиргэ, Мэдиссины үнүстүүтүн нормальной уонна патологическай анатомияга кафедратыгар, үлэни сылдьар. Ол иһиттэн кафедраны 28 сыл салайбыт бочуоттаах сэбиэдиссэй, бочуоттаах профессор. Кини 360-тан тахса үлэни суруйда: 3 монографияны, 15 үөрэх кинигэтин.

Карл Башарин Араассыйа уонна аан дойду билимин эйгэтигэр Уһук хотугу сиргэ тына сэллигин патоморфозатын уонна патологическай анатомиятын биир бастагынан үөрөппит-чинчийбит, патологическай анатомияны билим быһыытынан быһаарбыт учуонайынан биллэр. Ити үлэтин иһин К.П. Башаринга Информатизация норуоттар икки ардыларынаагы академиятын 2002 сыл сэтиннэи 29 күнүнээҕи быһаарытынан "Билим хайыскатын төрүттээччи" аат инэриллибитэ уонна диплому кытта кыһыл көмүс мэтээл туттарыллыбыта.

Профессор К.Башарин мэдиссины эйгэтигэр эрэ биллэр учуонай буолбатах. Кинини, арыгылааһыны уонна табахтааһыны утары дьаарай охсуһааччы диэн, уопастыбаннас кизэн араната иһээччилиин-испэтиин бары билинэр кинитэ. Карл Башарин анатомия кафедратын иһинэн 1999 сыллаахтан чөл-чэгиэн олох норуодунай университетын тэрийэн салайар. 1962 сылтан "Билим" уопастыба иһинэн арыгылааһын дьаллыга куһаанын туһунан лизксийэ ааҕар.

Норуот университеты ити кэмнэр усталарыгар 4 тыһыынчаттан тахса истээччинэ бэлэмнээн таһаарда. Кинилэр тус холобурдарынан, билиилэринэн чөл олоху тарҕатар, арыгы, табах уонна наркомания дьаллыктарыгар санардыы ылларан эрэр дьону сэрэтэр-өйдөтөр кыахтаахтар. Профессор кафедратыгар кини этэ-хаана арыгыттан-табахтан хайдах айгырырын аһаастык, илэ көрдөрөр-биллэрэр ураты "экспонаттардаах" (иннэ диэн кини тыла тардар дьулаан көстүүлээхтэр) түмэли арылбыта. Онно бааллар — доруобуйаларын арыгыга-табахха "атастаспыт" дьон быардары, тыналара хайдах курдук кэбиллэнэр, итинник дьонтон үөскээбит чичик оболор өлүктэрэ...

К.Г. Башарин норуот университетын көхтөөх истээччилэриттэн собриологтар (чөл олоху

тутуһааччылар) оскуолаларын тэрийбитэ. Профессор Карл Башарин 2003 сыллаахха Севастополь куоракка Чөл олох норуоттар икки ардыларынаагы академияларын тэрээһин мунньагар кыттыбыта. Кинини онно академик онорон, вице-бэрэсидьиэнинэн талбыттара. Саха профессора арыгыны-табагы дьаллык оностубут дьон эттэрэ-хааннара хайдах айгырырын үөрэтэн барам, кини аймах устуоруйатыгар аан маннай Чөл олох сокуонун чочуйан-онорон таһаарбыта.

Чөл олоху тарҕатар норуот университетын истээччилэрэ, собриологтар оскуолаларга, орто анал уонна үрдүк үөрэх кыһаларыгар, нэһилиннээ ортотугар арыгы, табах уонна наркотик содуллаларын туһунан өйдөтөр-быһаарар үлэни утумнаахтык ытталларын түмүгэр, өрөспүүбүтүкэ баһылыктара М.Е. Николаев, В.А. Штыров, Е.А. Борисов өйбүллэринэн, хэлиини 10 сылга 188 нэһилиэк арыгыттан аккаастанан, "чөл олохтоох түөлбэ" аатын ыллылар.

Карл Башарин чөл сиэрдээх олоху тэниитигэ ыһтар дьаныардаах үлэтин Араассыйа уонна аан дойду собриологтара үрдүктүк сыаналыыллар. Чөл олох норуоттар икки ардыларынаагы академиятын президиума 2017 сыл олунньу 10 күнүнээҕи быһаарытынан киниэхэ "Чөл олох уһулччулаах диэйтэлэ" бочуоттаах ааты инэрбитэ. Карл Георгиевич — ааттаах араатар, Саха сиригэр уонна Анаадыртан Калининградка, Севастопольтан Мурманскайга тийэ чөл олох, уһун үйэлэни, сүрэх-тымыр ыарыыларыттан харыстаныы тустарынан 10 тыһыынчаттан тахса лизксийэни аахта.

Кини лизксийэ ааҕарыгар, били "экспонаттарын" илдьэ сылдьан,

илэ көрдөрөр. Ол, биллэн турар, элбэх тыллааҕар ордук тийимтиэ, итэҕэтиилээх, дьайымтыа буолар. "Аан дойдуга, Араассыйага ковидтааҕар, атын бары ыарылардааҕар саамай кутталлаах, алдьатыылаах — арыгы, табах уонна наркотик. Судаарыстыба аайы бастагы нүөмэрдээх издээн бу баар, уонунан, сүүһүнэн мөлүйүөн кини суорума суолланар". - диир "Чөл олох бүтүн аан дойдутаагы хамсааһынын уһулччулаах диэйтэлэ" бочуоттаах аат хаһаайына Карл Башарин.

2020 с. ыам ыйыгар Естествознание Араассыйатаагы академията уонна Учуонайдар, преподавателлэр, исписалистэр норуоттар икки ардыларынаагы ассоциациялара билим уонна үөрэтэр-методическай таһаарылар норуоттар икки ардыларынаагы үбүлүөйдээх XIV презентация-быыстапкаларын лауреата буолбутун туһунан даҕастабырааныһаны кытта Михаил Ломоносов аатынан мэтээлинэн наҕараадалаабыттара. Саха сиригэр билиннитэ Ломоносов мэтээллээх учуонай соботох. Кини Араассыйага иккис кининэн тутта. К.Г. Башарин ити быыстапкага 6 кинигэтинэн кыттыбыта. Ол иһигэр тына сэллигэр анаабыт икки кинигэтэ уонна "Алкоголь — коварный разрушитель человеческого организма" диэн үлэтэ.

Кэргэнэ Зоя Константиновна Башарина, филологическай наука доктора, Хотугулуу-Илиини федеральнай университет саха литэрэтиирэтин кафедратын профессора, Араассыйатаагы естествознание академиятын академига, Үс облоохтор, элбэх сиэн тапталлаах дьоно.

Надежда АММОСОВА, кииннэммит библиотечнай ситим үлэһитэ.

КОМКОМОЛКЭ Карл Башарин иһин ылаадагы СТУ медицинскэй факультетын естествознание бүтүрбүтэ. Үөрэх сылаах бу элэр кини патологическай анатомия урууһугар анатомия диктатара. Ол үтүгүр тал-хал баһирбыла мэллэ икки үлэни суруйбута. Билигин Карл бу факультет пенсияла. Кини үтүс акадэмикалы ыллар, урууһун-бу элэр кини патологическай анатомия урууһугар анатомия диктатара. Ол үтүгүр тал-хал баһирбыла мэллэ икки үлэни суруйбута. Билигин Карл бу факультет пенсияла. Кини үтүс акадэмикалы ыллар, урууһун-бу элэр кини патологическай анатомия урууһугар анатомия диктатара.

А. СЛОТОВ фотота.

— УСТУРУЙА ЧАХЧЫЛАРА —

ИЛЬЯ ВИНОКУРОВ ЧУРАПЧЫБЫТ ДЬЫЛБАТЫГАР

(төгүрүк остуол тула санаалар)

Быйыл саха нуруотун биір чабылбай уола, Саха саарына, талааннаах салайааччыта Илья Егорович Винокуров төрөөбүтү 125 сылын бэлэтиир дьаһаллар өрөспүүбүлүкэбэ, чуолаан төрөөбүт улуугуар Намта тэриллэн ытылыныннар. Алтынны 28 күнүгэр Саха Өрөспүүбүлүкэтин ыччакка министристибэтин өйбүлүнэн, куйаар ситимин нөнгүө бэрт кэскиллээби торумнуур кэлсэтиилээх төгүрүк остуол буолан ааста. Кэпсэтиилэри Илья Винокуров аатынан Нам улуугуар Хатын Арыытаабы кыраайы үөрэтэр мусуой дириэктэрэ Афанасий Христофоров сүрүннээн ыытта.

дьаһалтата эмиз бу тэрээһиннэ кыттарга бэлэмн биллэрдэ.

Илья Егорович Винокуров — чуралчылары Көһөрүүгэ быһаарыт, эргиллэн кэлиилэрин тэрийбит, улууспут сайдар дьылбатыгар улахан кылааттаах киһи. Онон сахалыы сиринэн киниэхэ махталбыт мунура суох. Эһиил кини аатыгар сүгүрүйэн, махтанан, Көһөрүллүүгэ аһаммыт мемориалбытыгар хайаан да бэлиэ туруоран, ыччаттарбытыгар үйэпээх өйдөбүннүгү хаалларыахпыт.

Төгүрүк остуол төһө да куйаар ситимин нөнгүө ытылыныннар, үгүс киһи кыттан санаатын үлэһиннэ. Кинилэр Илья Егорович Винокуров диэн саха саарына төрөөн-үөскээн ааспыт, уустук кэмнэргэ нуруотун көмүскэбитин балаача арыйдылар эрэри, өссө да чулуу киһибит онорбут үтүөтүн, үлэтин-хамнаһын туһунан ситэ үөрэтиллэ илик өрүттэрин ыйдылар.

Биһиги улууспуттар эмиз бэрт элбэх Саха нуруотун сайдыытыгар сүһкэн кылааттарын киллэрсэбит, өрөспүүбүлүкэ Автономията атабар туруутугар үлэпээбит, быһык кэмнэргэ нуруоттарын туһугар туруулаһыт биір дойдутаахтарбыт үтүө ааттара ситэ кэмгэр ааттаныллыбака хаалбыт, олохторун ситэ үөрэппэтэх буруйдаахпыт, үйэтиги үлүт — харчыбыт куруук кырыымчык буолара элбэи атахтыыр. Ол эрэри ыччакка тириэрдии — билинни көлүөнэ ытык изэспит. Эһиил Автономия 100 сыллаах дьаһалларын кытта Хоту көһөрүллүү 80 үбүлүйдээх сылын бэлэтиэхпит. Ону тэнэ Саха улуу учуонайа Семен Андреевич Новгородов төрөөбүтэ 130 сыла, Саха бастакы романиһа Эрилик Эристин 130 сыла, Афанасий Петрович Илларионов төрөөбүтэ 80 сыла. Үйэтиги аныгы кэмгэ цифровой эйгэбэ күүскэ кириэн эрэринэн, бу хайысхаба сана идийэлэр наадаларын ыйар тобоостоох. Онон үлэлииргэ, айарга — тутарга үйүлээх — быһааннаах сыл диэн бэлэтиээн туран, ыччаттарга билиигэ дьулуһууга көхтөөх буолун, тэрээһиннэргэ актыыбынайдык кыттыт диэн ынырабын.

Афанасий ЗАХАРОВ,

Улуус дьокутааттарын Сэбиэтин, улуус үйэтиги хамыһынайатын бэрэссэдээтэлэ.

— КУЛТУУРА —

— 01 ИЙТИННЭРЭР —

КУЛТУУРА, УСКУУСТУБА ҮЛЭНИТТЭРИГЭР АНАММЫТ МУНЬАХХА

Алтынны 27 күнүгэр Чурапчы улуунун култууратын уонна ускуустубатын эйгэтин «Траектория развития деятельности сферы культуры и искусства в новых условиях» диэн ааттанан, күһүнгү мунньах ыытылынна. Мунньах «Zoom» быһааакаага 3 хайысханан барда: пленарнай чаас, үлэ уопутун үлэстии «Кейс «Cultura» на тему «Новый формат», «Корпоративный чат по отраслям».

Пленарнай чааска Култуура уонна духобунай сайдыы Министиристибиэтин Муниципальной тэриллиилэри кытары хардарыта үлэлээр отдел салайааччыта Вера Моисеева, Өрөспүүбүлүкэти Норуот айымньытын уонна социальнай-култуурунай технология дьэитин генеральнай дириэктэрэ Сергей Семенов кыттыыны ылан эбэрдэлээтилэр. Чурапчылар инники күөһнэ сылдыарбытын, көрдөрүүлэрибитин быһааннаахтык толорон илэрбитин, манньах хабааннаах «онлайн» мунньабы бастакынан ыппыппытын бэлэтиээтилэр. «Айылгы» НАДь үлэтин өрөспүүбүлүкэбэ бастыһынан сыаналаатылар. Улуус Сэбиэтин бэрэссэдээтэлэ Афанасий Захаров эһиилгэ элбэх бэлиэ дааталардаах сылга субэни-аманы, өйү-санааны түмэрбитигэр ынырда, бары ситиһиһилэринэн эбэрдэлээтэ.

Тэрилтэлэр кэтэхтэн тэрээһиннэри ыппыттар баһтарара сыл буолла. Үлэ үс төгүл элбээтэ. Технической өттүнэн хаачылыгы, үлэһит бэйэтин сайыннарыта, нэһилиэнньэни манньах хабааннаах тэрээһиннэргэ сыһыарыы — «онлайн» тэрээһиннэр сүрүн уратылары буолар. Мантан кээттэрэн, «Кейс «Cultura» на тему «Новый формат» чааска биір идэлээх кыһылгэлэрбит хамсык кэмгэр хайдах быһыылаахтык үлэлиэххэ, ханнык ньыманы туттуоха сөбүн туһунан бэйэлэрин уопуттарыттан сырдаттылар. Кыттааччылар устуруйа уонна этнография мусуойун научнай сотруднига Сахая Никонова «Аудиоблогинг «Подкаст», Телөйдөөбү Норуот айымньытын дьэитин уус-уран салайааччыта Евдокия Аржакова «Онлайн-трансляция», «Айылгы» Норуот айымньытын дьэитин технической отделын салайааччыта Гаврил Лыткин «Цифровые технологии», улуустаабы бибилиэтиэкэ аабааччылары кытары үлэлиир салаа сэбиэдиссэйэ Марфа Кузьмина «Формы библиотечного обслуживания» тиэмэлэрин сэргээтилэр.

Хайа баһарар эйгэ куолаан ситимнээхтик үлэпээтэбинэ, үлэти кыайылаах, чопчу түмүктээх буолар. «Корпоративный чат» хайысхаба улуустаабы култуура тэрилтэлэрэ — бибилиэтиэкэ, мусуой уонна Чурапчытаабы ускуустуба оскуолата нэһилиэктэри кытары хайдах биіргэ үлэлиһиэххэ сөбүн туһунан санааларын, этиилэрин иһитиннэрдилэр. Маны тэнэ, өрөспүүбүлүкэти Норуот айымньытын дьэитэ сана дьэилээх кулууптары хаартысканан презентациялаата.

Түмүккэ култуура управлениетын фольклор уонна култуурунай нэһилиэстибэ салаатын сэбиэдиссэйэ Валерий Герасимов 2022 сылы Норуот култууратын уонна матырыйаалынайа суох култуурунай нэһилиэстибэ сылынан биллэрдэхтэринэ, быһаччы биһиги эйгэбит сыла буоларын чопчулаата, быһааннаах үлэ ытылларыгар баһарда.

Дмитрий ПОПОВ.

Дирингэ сэрэтии үлэтэ ыытыллар

Дирингэбэ баһаарынай чаас иһитиннэрэринэн, нэһилиэккэ 1278 киһи олорор. Элбэх оҕолоох ыалын ахсаана — 50, соботох олорор аһам саастааба — 30 уонна 5 социальнай эбийиэктээх.

Баһаарынай чаас сэрэтии үлэтин сыллата ыытар. Инструктордар нэһилиэнньэбэ туох-ханнык ирдэбиллэр баалларын, дьэбэ-уокка уонна тас хаһаайыстыбаннай тутууларга уот провэдтарын септөөхтүк тардалларын, о.д.а. ситиһии кэпсэиллэр.

2021-2022сс. кыстыкка кириигэ сыл ахсын ыытыллар «Оттук сезона» операция чэрчитинэн маһынан, чоһунан оттулар чааһынай дьэилэргэ олорор дьонно инструктаж ыытыбыт, памяткалары, листовкалары түнэттибит.

2021 сылга Чурапчы улуугуар 15 баһаар бэлэтиэнэ (2020 сылга — 32). Баһаар сүрүн биричиннэтэ уоту сэрэбэ суох туттуу, электрической оборудованиены, ону таһынан дьэбэ, гараас оһобун сэрэбэ суох оттууттан таһыста.

Баһаарынай сулууспа үлэһиттэрэ тыа баһаарыгар эмиз доброволец быһыытынан тахсаппар. Хомойуох иһин, сааскы, сайынны кэмнэргэ тыа баһаара тахса турар. Быйыл Чурапчы улуугуар 6 тыа баһаара бэлэтиэнэ. Бэйэбит тахсар сройуоммутугар — 2. Саас, сайын тыаба сылдьан, аһаас уоту туттар көнүлүмүмүтүн туһунан олохтоох дьонно сэрэтии үлэтэ ыытыллар. Манньах сэрэтии үлэтэ туһалааба көстөр курдук. Дьон тартынан, ирдэбиллэри өйдөөн, уоту сэрэхтээхтик туттар буолла.

Маны таһынан баһаарынай сэрэтии үлэтэ ыалынан эрэ буолбака, тэрилтэлэргэ эмиз ыытыллар. Сыллаабы быһаанна олобуран тренировкалар, инструктажтар буолаппар.

Кыстыкка кирибиппитинэн, дьэбэ-уокка сэрэхтээх буолун. Баһаар буолар түгэнигэр Дирингэ баһаарынай чааһын нүөмэрэ 26-179, ону таһынан 101 уонна 112 нүөмэрдэргэ эрийэргитин өйдөөн!

В.И. ПОИСЕЕВ,

4-с нүөмэрдээх Дирингэбэ баһаарынай чаас начаалынньыга.

Төрөөбүт соругум

Билии төрдүн барытын биэрбит сирим баар -- Чурапчы

Чурапчы улуунун үөрэх салалтатын «Сана олох» хаһыакка анал сыһыарыта

НАЧААЛЫННЫК КОЛОНКАТА

Төһө да тэйичиттэн үөрэх кириэ сырыттар, кэмгэр быһыы оһоһуллан, оһолор оһуолаа үөрэнэн бастаа чыһыллар түмүктэтиллэр. Оһону кытта үлэһииргэ, ирдэбил быһыытынан, үөрэхтээһин үлэһиттэрэ вакцинаны ыллылар. В.С. Яковлев-Далан аатынан Кытаанах оһуопатын таас дьыһтэ үлэһэ кириэргэ бэлэм буолла. 90/50 миэстэлээх оһуола Тэя сирин өйүүр бырагыраама чэрчитинэн тутулуна.

Үөрэх салалтатынан Чурапчы, Амма, Хайахсыт нэһиликтэрин оһуопаларыгар тэйичиттэн үөрэхтэри хонтуруолланна, ыйылар, сүбэлэр бэрилиннилэр.

Алтынньы ый устата Арасыйыа үөрэнээччилэрин олимпиадатын оһуопалары түһүмүһэ ыйтыллан, 17 предметкэ 5-11 кылаастартан 1722 оһо кытына. Маны тэнэ, быһыл «Сириус» онлайн платформа нөнүө 6 предметкэ 4-11 кылаас оһолоро бастаа түһүмүһэ аастылар. Бу олимпиадаларга улахан бааллаах оһолор муниципальнай түһүмүһэ салгыы кыттыахтара.

Биир бэлиэ түгүнүнэн «Чурапчы улуунун бастың учуутала – 2021» идэ маастарыстыбатын куонкуруһа үс күн устата ыйтылына. Улууспут сэттэ педагога бэйэлэрин идэлэрин таһымын уруктары ыйтан, методическай маастарыскайы,

кылаас чааһын тэрийэн, маастар-кылаастары көрдөрдөрөн күрэхтэстилэр. Быһылгы куонкурус уратытынан уруогу тэйичиттэн ыйтыы буолла, маны тэнэ учуутал интэриниэт ситимин таба туһанар сатабыла көһүннэ. Мунуутор кыайылыабынан С.А. Новгородов аатынан Чурапчы орто оһуопатын алын сүһүөх учуутала Прасковья Дмитриевна Максимова таһсан, улуус чыһин өрөспүүбүлүкэҥэ көмүскүөбэ.

Педагогтарбыт өрөспүүбүлүкэ таһыгар куурустаннылар. Казань куоракка Казаннааҥы Федеральнай университет Приволжской эбии үөрэхтээһинин киинигэр 23 педагог баран кэллэ. Куурус оһуола иннинээҥи уонна уолсай үөрэхтээһин тэрилтэлэрин бииргэ үлэһиилэрин аныгы тиһигэр туһуланна. Бу сырыы Саха сиригэр оһуола иннинээҥи үөрэхтээһин 100 сылын чэрчитинэн тэриллэн, улуустааҥы «Хакатон» кыайылыахтара – Мугудай оһуопатын уонна «Чуораанчык» уһууаанын педагогтара дэлгээссийэ састаабыгар кириэн баран кэллилэр.

Арасыйыаҥа, М.В. Ломоносов аатынан Москвааҥы судаарыстыбаннай университетке ыйтыллыбыт «Ученые будущего» бөдөн аан дойдутааҥы научнай-чинчийэр уонна инженерней-техническэй бырайыактыыр үлэлэр куонкурустарын финалыгар, Саха сирин үөрэнээччилэрэ ситиһиилэннилэр. Киһилэр ортолоругар Чурапчы гимназиятын 10-с кылааһын үөрэнээччитэ Георгий Гоголев «Вторичное использование отходов

производства (на примере коры лиственницы)» диэн чинчийэр үлэтинэн научнай дьүүлүүр сүбэ 2 истиэпэннээх, эдэр дьүүлүүр сүбэ 1 истиэпэннээх дипломунан наһарадаланна.

Билигин «Инникыга хардыы» НПК үлэтэ сабаланна, эдэр чинчийээччилэри көхтөөхтүк кыттарыгыгар ынҥырабын. Педагогтар төрөппүттэри кытта оһуопаттан дьобурдаах оһону сайыннарыыга, таһаарыыга былааннаах үлэни тэрийэн, инники олохторугар олус суопталаах олук ууруллар. Бу үлэҥэ ситиһиилэри баһарабын!

Юрий ПОСЕЛЬСКИЙ,
үөрэх салалтатын начаалынньыга.

Эбэрдэлиибит!

Баай устуоруйалаах Р.И. Константинов аатынан Амма орто оһуопатын уонна В.С. Соловьев-Болот Боотур аатынан Хатылы орто оһуопатын 90 үбүлүөйдээх сылларынан үөрэнээччилэри, учууталлары, төрөппүттэри уонна нэһилиэк олохтоохторун Чурапчы улуунун үөрэххэ салалтатын аатыттан иттиик-истинник эбэрдэлиибит! Саха алмааһыны кытаанах дорубуйаны, сайдыыга талаһар айымныылаах, таһаарылаах үлэни, дьыһ кэргэттэргитигэр дьолу-соргуну, уйгулаах оһуу баһарабыт!

СӨ үөрэҥириитин туйгунун, РФ физическэй култууратын уонна успуордун туйгунун, Чакыр уонна Чурапчы нэһилиэгин, Чурапчы улуунун бонуссутаах олохтообун, көңүл тустууга ССРС успуордун маастарын, АХШка уопаттарга бастаан ыйтыллыбыт чөмпүһүннээт боруонса призерун, Белоруссия өрөспүүбүлүкэтин, Бүтүн Арасыйытааҥы студенческай оонньуулар чөмпүһүннэрин, ытыктабыллаах Семен Прокопьевич Макаровы 70 сааскын томточчу туолбут үбүлүөйүнэн эбэрдэлиибит! Өр сылларга оһо успуордун сайыннарыыга анаабыт сыраллаах, бэриниилээх үлэһин сыаналыыбыт, оһобун суолунан киһи туттабыт, сүһүөбун үрдүгэр сэгэйэ сырыт, дьонун-сэргэн ытыктабылыгар, тапталыгар уугуттанан уһун үйэлэн, дьоллоох олохтон!

ТЭТТИК СОНУННАР

Сомоһолоһуу күнүгэр уонна Саха АССР төрүттэммитэ 100 сылыгар «Үөрүү» оһо сайдар киһиэ улуустааҥы «Сомоһолоһуу сандалыта» онлайн-куонкуруһу алтынньы 27 күнүттэн сэттинньи 9 күнүгэр диэри биллэрдэ. Оһуола иннинээҥи, оһуола саастаах уонна ыалынан кыттыы туспа сыаналанылаа.

Саха сиригэр Ийэ күнүгэр, аан дойдуга Адам саастаах дьон уонна Кыыс оһо күннэригэр анаммыт «Үс ситим – үс кэрэ» күрэххэ 13 ыал кытына. Куонкуруска кыыс оһо, ийэ уонна эбэ бэйэлэрин талааннарын, сатабылларын көмүскээтилэр, көлүөнэ ситимин көрдөрдүлэр. Мунуутор кыайылыабынан Чакыр оһуопатыттан Эва, Майя Георгиевна, Марфа Саввична Адамовтар буоллулар. Бириистээх миэстэҥэ Хадаартан Тамара, Нюргуяна Петровна, Екатерина Семеновна Лукиннар, Чурапчы гимназиятыттан Дайаана, Евгения Семеновна Филипповалар, Людмила Петровна Андросова, Сылтанан Милана, Саманта Алексеевна, Мария Константиновна Белявалар тигистилэр. Кытааччылар анал ааттарынан, махтал суругунан бэлиэтэннилэр.

Чурапчы улуунугар типография тэриллибитэ уонна «Сана олох» хаһыат бастаан таһсыбыта 90 сылыгар улуус 5-11 кылааһын оһолоругар QR-квест ыйтыллына. 90 оһо кытына.

БЫРАЙЫАКТЫЫР КИИН ТЭРИЛИННЭ

Саха сирин оһолорун уопастыбаннай холбоһуктарын сойууһун ресурснай киинин бырайыага Ил Дархан грантын ылан, Саха сирин 15 улуунун үөрэх тэрилтэлэрин баазатыгар бырайыактыыр кииннэри тэрийдилэр. Ол чэрчитинэн алтынньы ыйта үөрэх ыйтан, тустаах үлэһиттэри үөрэттилэр, бэлэмнэстилэр, үлэһииргэ көңүл биэрэр сибидиэтэлиститибэлэри туттардылар.

Биһиги улууспутугар бырайыактыыр киин Чурапчы улуунун үөрэххэ салалтатын иттии уонна эбии үөрэхтээһин отделын иһинэн аһыллан үлэтин сабаллаата. Бырайыактыыр киини «Чурапчы кэскилэ» оһо уопастыбаннай хамсааһынын салайааччыта, үөрэх салалтатын исписэлиһэ Христина Протопопова салайылаа, эспирдэринэн үөрэх салалтатын исписэлиһэ Оксана Игнатьева, В.С. Соловьев-Болот Боотур аатынан Хатылы орто оһуопатын дириэктэри иитэр үлэҥэ солбуйааччы Лилия Слепцова, ону таһынан бизэ наһаабыннык үлэһиттэрэ.

Сыл устата оһолорго, ыччака уонна нэһилиэннээ киһи аранатыгар анаан дьону көбүлүүргэ, бырайыак суруйарга, грант куонкуруһугар сайаапка бэлэмнииргэ араас хабааннаах үлэ ыйтыллара былааннанар. Ол курдук үөрэх дьарыктара, интэрсииптэр, сэмнээрдэр, консультациялар, куонкурустар ыйтыллыахтара. Маны таһынан бэдэрээссийэ уонна өрөспүүбүлүкэ таһымнаах грант куонкурустарыгар кыттар тэрилтэлэр бырайыактарын эспирэ быһыытынан көрөн-истэн, сүбэлээн, чочуйан биэриэхтэрэ.

Бырайыактыыр киин үлэтин билиһиннэри сэмнээрдэрэ ыйтыллан сабаланнылар, ол курдук эспирдэр Кытаанах оһуопатын сайаапкатынан оһуола учууталларыгар бастаа үөрэҥи ыйтылар. Сыл устата бырайыактыыр киин көмөтүнэн улууска элбэх уоһут муньулан, сэргэх идийэлэринэн бырайыактар суруллан, грант ыларга үлэ ыйтыллыа, салгыы үлэһииргэ, сайдарга кыах үөскүө диэн эрэнэбит.

Христина ПРОТОПОПОВА,
иттии уонна эбии
үөрэхтээһин отделын
исписэлиһэ.

Обо тэрилтэтин салайааччы

Улууспутугар
обо хамсааһыныгар
бэриниилээхтик
үлэтиир адр
ыччаттаран бүгүн
биһиги Лилия
Гаврильевна
Слепцова туһунан
сырдатыахпыт.
Томпо улуунун
К и р и я с
Халдыаайтыттан
терүттээх кыыс,

ХИФУ филология салаатын 2012с. бүтэрбитэ. Эбээн-Бытантай улуунугар үлэлээн баран, 2018 сылтан В.С. Солосеев – Болот Боотур аатынан Хатылы орто оскуолатыгар дириэктэри иитэр үлэбэ солбуйааччынан таһаарылаахтык үлэтиир.

Обо болжомтотун тардар, олох сыаннастарыгар утумнаахтык иитэр айымнылаах, чабылхай үлэһит оскуола иитэр үлэтин сатабыллаахтык тэрийэр. Үлэтин сыалын личность сайдар эйгэтин тэрийиңиз, олох араас эйгэтигэр обо тус уратытын сайыннарыыга, айар талаанын, дыбурун арыыыга, уйулбатын уонна этин-хаанын бөбүгөтүүгэ, кини интэриэстэрин уонна бырааптарын көмүскүүргэ туһаайар.

Түргэн-тарбан дьаһайар үлэтинэн, оҕолор саастарынан уратыларын учуоттаан, үөрэнээччилэри кытта үлэтин былааннаан, бэйэтин тэрийэр дыбурун мэлдьи сайыннарар. Үүнэр көлүөнэ өйүн-санаатын байытарга, билэр-көрөр кыабын кэнэтэргэ кыһаллар, билигини кэмнэ олус наадалаах бэйэни

кыатанар, туттунар үтүө хаачыстыбалары интэриэс үлэлээр. Иитиңиз араас хайысхалаах үлэ тиһигин кэлиминик тэрийэн ыттар. Табыгастаахтык тэриллэр үлэ түмүгэр оскуола бэйэтэ ураты суоллаах-иистээх, обо сайдыытыгар кэңэс ситиһиһилэрдээх. Эбии үөрэхтээһиннэ үөрэнээччи 80% дьарыктанар, оскуола сүрүн ситиһиһилэр патриотическай иитиңиз уонна эти-хааны сайыннарыыга көстөллөр.

Лилия Гаврильевна кылаас салайааччыларын үлэлэрин тэрийиңиз, салайыыга уонна хонтуруоллааһынна үгүс кыһамньын уурар. Иити үлэтин таһымын үрдэтиңиз сонун, сана уопут, нормативнай докумуоннар, үөрэнээччилэри кэтээн көрүү түмүктэрэ дьүүлээһиһиллэллэр. Кини обо тэрилтэтин үлэтин уонна бэйэни салайынытын быһаччы салайар буолан, манна обо бэйэтин сыаналыырга, тулаһыыр дыону кытта сыһыаны олохтуурга, эппиэтинэстээх буоларга, сыал-сорук туруорарга, ситиһэргэ үөрэнэрин, лидерскай хаачыстыбатын сайыннарырын ыйар. Оҕолор араас куруһуокка, сизэсийэбэ дьарыктанар, оскуола, нэһилиэк, улуус олоһор кыттар дьулуһууларыттан, кинилэр көбүлээһиннэринэн обо тэрилтэтэ үөскүүр.

Оскуола «Эрэл» обо тэрилтэтэ кылаас, оскуола таһынаабы иити үлэтигэр, интэриһинэй дьаһаллары тэрийиңиз, ытыыга төһүү күөс буолар. Актыып 20 чилиэннээх, сылын ахсын сэтиннэ ыйга обо тэрилтэтин бэрэсидьиэнэ быыбарданар. 2-11 кылаас оҕолоро тэрилтэбэ кириэллэр. Үлэ сүннүүнэн Арасыйыа үөрэнээччилэрин хамсааһынын хайысхаларынан барар.

Оҕолорго тэник сыһааннаһар, үтүө санаалаах, тылын ылыннарар, ирдэбиллээх уонна

эппиэтинэстээх үлэтэ кэнники сылларга ситиһиһилэн-нэ. Хатылы оҕолоро – РДШ акцияларын көхтөөх кыттааччылар. 2019 с. РДШ «Большой школьный пикник» куонкуруһугар кыайан, Анапаба «Смена» киниңиз босхо путевканын наһараадалаахтыгыттан, кииннэ босхо путевканын наһараадалаахтыгыттан, оонно салайааччынан сылдыбыта. «Добро не уходит на каникулы» Арасыйыатаабы грант куонкуруһунан кыайылаахтарынан буолбуттара. РДШ «Моя страна – мое будущее» куонкуруһун «РДШ в эфире» симизэтин кыайылаахтара, Артем Саввин, Кэнчээри Николаев, Саха сирин педагогическай дьаарбанкатыгар «Я-доброволец» куонкуруска Алена Аммосова 2 миэстэни ылан «Океан» кииннэ босхо путевканын наһараадалаахтыгыттан. 2020 с. «Доброволец России-2020» Арасыйыатаабы грант куонкуруһун полуфиналистика буолбуттара. Өрөспүүбүлүкэтээби «Лучшая команда РДШ» куонкурус «Гражданская активность» анал аатын хаһаайына. Эдита Михайлова, Артем Саввин «Улуус бастын уопастыбанныыга» ааты сүкпүттэрэ. Лилия Гаврильевна иити уонна үөрэти хаачыстыбатын үрдэти кыһалбаларыгар, обо уопастыбаннай хамсааһынын үлэтигэр бырайыактары салайы куурустарыгар идэтин таһымын үрдэтимиттэ. Ыстатыйалара «Кэскил» обо хаһыатыгар, «Воспитание школьников» теоретическай уонна научнай-методическай сурунаалга бэчээттэммиттэрэ. 2019 с. эдэр педагог обо хамсааһынын сайыннарыыга уонна РДШ үлэтин олоһо киллэриңиз кылаата СӨ Үөрэххэ уонна наукага министриэтибэтин Махтал суругунан бэлэстэммитэ. Быйыл оскуола 90 сыллаах үбүлүөйүгэр «СӨ ыччат политикатын туйгуна» бэлэһини тутта.

Христина ПРОТОПОПОВА.

Кытаанах сана оскуолата үлэбэ кириэ

СӨ Судаарыстыбаннай тутуу уонна олох-дьаһах надзорун управлениета Чурапчы улуунун Кытаанаһар 90/50 миэстэлэрдээх оскуола-обо саада тустаах тэһиниһиһээсэй ирдэбилгэ уонна бырайыактыыр докумуоннара сөп түбөһэр буолбутунан, үлэтиргэ бэлэмн туһунан иһитиннэрдэ.

«Аныгылыы тутуулаах, 2115 кв. м изиннээх сана эбийиэк «Тыа сирин кэлиминик сайыннарыы» судаарыстыбаннай бырагыраама чэрчитинэн тутулунна. Оонн сэлээннээх оҕолоро барыеттүнэн үчүгэй усулуобуйалаах оскуолаба үөрэнээхтэрэ», — диир СӨ Судаарыстыбаннай тутуу уонна олох-дьаһах надзорун управлениетин салайааччы Павел Аргунов кэпсиир. Бу күннэргэ оҕолор барахсаппар бары өттүнэн ирдэбилгэ эппиэттээбэт дьэбээ-уокка үөрэнэ сылдыаллар. Того диэтэххэ, 2016 сыллаахха мас оскуола бүтүнүү уокка былдыаммыта. Оттон эргэ обо саада билигин тэһиниһиһээсэй ирдэбилгэ ыраабынан эппиэттээбэт.

Үөрэх сана кыһата бары өттүнэн дьобус нэһилиэккэ эппиэттиир. Үөрэххэ аналлаах сана оборудованиеларынан толору хаачылыылаах. Оскуола оҕолоро сыннааналларыгар, оонньууларыгар аналлаах кизн-куон былаһаажаалаах.

Семен ЖЕНДРИНСКЭЙ.

олохтоох бибилиэтиэкэлэргэ, электроннай бибилиэтиэкэлэргэ суруйтарбыт буолара ордук. Бу барыта кини тус сайдыытыгар көмөлөһөрө саарбахтаммат.

Нэдиэлэбит обообо сырдык санааны интэриэс, үтүө быһыыга-майыга иитиңиз ордук туһаайыллан ытылынна. Ол курдук, былаанга үөрэнээччилэр, педагогтар, төрөппүттэр сурутууларын тэрийи кирибитэ. Билигин электроннай сурутуу баар буолла. Дьэбэтигэр

QR-квест оонньууну тэрийэн 5-11 кылаас оҕолоро кытыннылар. Барыта 89 кыттааччы улуус устуоруйатын сэгэтэн, көрдөөн-булан, эппиэттарын ыттылар. Мунуутор кыайылаабынан И.М. Павлов аатынан Чурапчы орто оскуопатын үөрэнээччитэ Дамир Макариной буолла.

9-11 кылаастарга биллиилээх нуучча суруйааччыта Юлиан Семенов төрөбүтэ 90 сылыгар, «Сана олох» үбүлүөйүгэр аһаммыт литературнай

Е.В. Гусевская, «Русское слово» үөрэх кинигэтин кыһатыттан М.Н. Соловьева, биһигэ алтыһар Обо бибилиэтиэкэтин үлэһиттэрин Е.Н. Дьячкова, Е.П. Гуляева эбэрдэлэрин туттулар. Елена Владимировна Арасыйыатаабы кинигэни, аабыны тэнигэр куонкурустарга кыттарга ыһырдэ, Х.И. Протопопова «Проектнай киин» үлэтин сырдатта, сана грант ылар кыахтары арыйда.

Т.Н. Харлампьева, Н.Д. Лукина, А.Е. Эрматова «Айар» кинигэ кыһатын махтал суругун туттулар. Т.Г. Макарова, Е.К. Монастырева уонна А.Ю. Иванова Саха сирин профсоюзунун федерациятын уонна үөрэхтээһин профсоюзунун рескомун бочуотунай грамотатынан, махтал суругунан наһараадалаахтыгыттан.

Нэдиэлэ чэрчитинэн араас дьаһаллар ытыллан отчуоттаныахтара. Өрөспүүбүлүкэтээби сэмизэргэ кытынныбыт, оскуола педагог-бибилиэтиэкэрдэр кууруска үөрэннилэр, бастын бибилиэтиэкэ урук куонкуруһа биллэриллэн түмүгэ тахсыа. Кэлиһэллэрбэр үгүс ситиһиһилэри, айымнылаах үлэни, өйөбүлү баһарабын.

Мария АРТЕМЬЕВА, уопсай үөрэхтээһин уонна методическай хааччыыны отделын исписэлиһэ.

ААБЫЫГА АНАММЫТ НЭДИЭЛЭ

олорон обообо, үлэбэтигэр, иллэн кэми атаарарга туһалаах таһаарыларга сурутуоххутун сөп.

Мань тэнэ оҕону сирдээн, СӨ Национальнай бибилиэтиэкэтин Электроннай бибилиэтиэкэтигэр, «Лань» ЭБС, Литрес:Школа уо.д.а. туһалаах бибилиэтиэкэлэргэ киллэриэххэ сөп.

«Ааһар ийэ – ааһар дойду» акциябыт салбанан барда, Анатолий Приставкин төрөбүтэ 90 сылынан, кини оҕолорго айымныларынан обо ийэтинэн уруһуйдарынан быыстапкалар тэрилиһилэр. Оҕолорунаан кыһаллан кыттыбыт ийэлэрбитигэр махтанабыт. «Үтөбэ сүрэххин ары» диир 5-8 кылаастарга үтөбэ үөрэтэр тизкистэр ытыллан оҕолор дьүүллэригэр турдулар. Үөрэх сапатта улууспут хаһыатын үбүлүөйүгэр аһаммыт

чаастар ытылыннылар. Мань тэнэ оскуолалар бэйэлэрэ ааһааччыга аһаммыт тэрээһиннэри ыттылар: Улахан Күөлгэ учууталларга бибилиэтиэкэтин интеллектуальнай сонньуу, учебник закладкатын куонкуруһа, Чакырга хаһыат устуоруйатын нэһилиэккэ сыһыары тутан сырдаттылар. Болтонолор учебник үйэтин уһатыыга акцияны тэрийдилэр, көхтөөх алтыстарга «Кэскил» хаһыаты бэлэх уунулар. С.А.Новгородов аатынан Чурапчы оскуопатыгар кыра кылаастарга кинигэ оһоруутугар күрэх тэрилиһэ.

Алтынны 29 күнүгэр оскуола түмүктүү «Повелители книжных страниц» ZOOM тэрээһин ытыллан педагог-бибилиэтиэкэрдэр үөрэх сапаттаһыттан А.Н. Осипова, Саха сиринээби РШБА бэрэстэбииталин

Сыһыарыыны бэлэмнээтилэр Мария АРТЕМЬЕВА, Анна ЗАХАРОВА.

Сэтинньи ый – Баай Байанай Айыы ыйа

СЭТИННЬИ ЫЙЫ –
ЫАМ ЫЙА БАТЫҔАР

Сэтинньи — сахалар савмай сүгүрүлэр ыйдарыттан биридэстэрэ. Өбүгэлэрбит Байанайы булду-алды кытта ыкса сибээстииллэрэ. Олус үөрүннээн, кэһи биэрэр курдук саныыллар. Махталлаах булчутка Байанай хара тыа бааһыттан үөрө-көтө бэрсэр дикон өйдөбүл олохсуйбут.

Сэтинньигэ түүмэх түһэн барар. Түүмэх дикон сии биэр кыраһа курдук. Уу пвара тонгон, хаар буолар уонна сиргэ түһэр. Түүмэх, үксүгэр, былыта суох буолар. Эһириги сыл хайдах буолуобун түүмэринэн билэллэр. Түүмэх элбэх буоллабына, өт дьылы, түүмэх арымак буоллабына, курааны күүтүлэр. Ый ортотугар (14 күн) сылаас танаһы кэтэр күн. Халлаан тымнылар. Кини кыһынны танаһын кэтэр. Ый бүтүүтэ сарга тебете сэтэринчи тонор тымныла түһэр. Бу өссө аам-даам буолбатах (ол ахсынны 10-тан сараланыа). Күн сизилинэн күрэнэн иһэр. Харана улаата турар.

Сэтинньигэ кыһын хайдах буолуон, саас хойутуон дуу, эрдэлэнэн дуу, быһаараллар. Сэтинньи тибиэтэ элбэстэбинэ, үс буолар, очуоба саас тобус тибии түһэр. Бу түбэттэргэ өт дьылы күүтүлэр. Сэтинньи ыйы ыам ыйа батыһар.

Минтэрэйэл сааһа (сэтинньи 8 күнэ) халлаанга чүмэчи курдук былыттар табыстахтарына, сылаас кыһын буолар. Ыт атабын чиккэчи тэбинэн ойодоһунан сытабына, хаар түһүө. Өрүс уута

тура илигинэ кыстык хаар түстэбинэ, күһөһөн дьыл кэлэр. Ойбону санга аллардааха, уута толору тахсар, ардыгар модьосотун таһыгар охсор буоллабына, уулаах саас, итинэн өт сайын кэлэр. Уу нэһилэ тахсар, өрө тэллэт буоллабына, сааһыгар үрэххэ уу кэлбэт, уута суох саас буолар.

Сэтинньи ый билгэтэ

Сэтинньи ый 2 күнэ - былыттаннабына, кыһына ичигэс.

Сэтинньи ый 3 күнэ - бу ыйга үс тибии түстэбинэ, саас тобус тибии түһэр дииллэр. Онтон элбэх буоллабына, өт дьыл буолар. Онтон арымак буоллабына, кураан дьыл буолар.

Сэтинньи ый 5 күнэ - былыта суох күн хаар кыһамаһынан, элбэх кыраһа түстэбинэ, өт сыл буолар. Кыраһа кыра буоллабына, кураан сыл буолар дикон сүрүлүлэр.

Сэтинньи ый 8 күнэ - Минтэрэйэл күнэ, сахалык халандаарынан, идэлэни өлөрүү сабаланаар. Минтэрэйэл күнүгэр халлаанга чүмэчи курдук былыттар табыстахтарына - кыһына тымны, оттон үдүк-бадык уонна сырдыктыны будулган былыттар табыстахтарына, тымны кыһыны күүтүт.

Сэтинньи ый 15 күнэ - Ый уонна Үргэл атыһаллар. Ырааһынан аһыктахтарына, сылаас собуу буолар. Чугаһынан аһыктахтарына, тымны буолар дииллэр.

Сэтинньи ый 15 күнэ - Мунха бүтэр (Саха ыады)

халандаарыгар — Мэхээлэйэл күнэ).

Сэтинньи ый 22 күнэ - былыттаннабына, ахсынны 4 күнүгэр дикон ичигэс турар.

Сэтинньи ый 25 күнэ - Уус Алдан улуунун Курбуһах олохтооро Федот Николаевич Аммосов сүрүлүтүнэн — Мэхээлэйэл танара күнэ.

Сэтинньи ый 26 күнэ - ый бүтүүтэ сарга тебете сэтэринчи тонор тымныла түһэр. Бу өссө аам-даам тымныы түһүүтэ буолбатах.

Сэтинньи ый 27 күнэ - санга үүнэр ый туруору табыстабына - тымныы ый үүммүтүн балиэтэ.

Сэтинньи ый 28 күнэ - сулустар бачыгырын хойуутук чабылынастахтарына - халлаан тымныларыгар.

Сэтинньи ый 29 күнэ - кыһынны собурууттан, арсааттан салпыннанабына - тымнылар. Хотуттан, илинтан салпыннанабына - тыл-хаар түһэр.

Сэтинньи ый кийи үгүс улуустарыгар урукку сылларга таһыстахха, бапай да сылаас буолара сабадаланар, сабуугар собуу хаардаах буолууһу.

Бу ый I декадата урукку сылларга таһыстахха, сылаас Күнүс -7С, 10С кыраадыс тымныы, түүнүн -15С-18С, кыраһа хаара элбэх. II декада хаардаах, ардааһах буолууһу күнүс -15-22С кыраадыс тымныы, түүнүн -25С-30С кыраадыс тымныы. Камиттан-кэмигэр хойуу хаардаах буолар.

III декада хаара кэмичи собуу буолууһу, кийи үгүс тымныыты. Күнүс-25С-30С кыраадыс тымныы, түүн -30С-35С кыраадыс тымныы буолуоба.

ТУСКУЛ.

— КӨР - СЭРГЭЭ —

НВК SAHA

«Саха» НКХ ханаалын

Сэтинньи 8 - 14 күннэринээги бырагыраамата

НВК SAHA

Сэтинньи 8 күнэ Бонидизинньи 06:00 - Сана күн 6+ 07:00 - Утро Якутии 6+ 08:00 - Сана күн 6+ 10:00 - «Саха сирэ-Якутия» инф. программа 12+ 10:15 - Саха сатаабата суох 12+ 10:45 - ПроАвто 12+ 11:15 - Бастын клип 12+ 11:30 - Бу Дьоккуускай 6+ 12:00 - «Новости столицы» инф. программа 12+ 12:15 - Зйгэ 6+ 13:30 - «Саха сирэ-Якутия» инф. программа 12+ 14:00 - «Тэһим» чааһа 12+ 15:00 - «Хатаныы» сериал 12+ 15:45 - Актуальное интервью 12+ 16:00 - «Саха сирэ» информационная биэри 12+ 16:15 - Якутск сегодня 12+ 17:00 - Аал-луук мас 6+ 17:45 - Дойдум дьонно 12+ 18:00 - «Саха сирэ» информационная биэри 12+ 18:15 - «Кудазарина куурээ» сериал 6+ 19:00 - «Якутия» информационная программа 12+ 19:15 - Талбан 12+ 20:30 - «Саха Сирэ» информационная биэри 12+ 21:00 - «Хатаныы» сериал 12+ 21:45 - Ула дьонно 6+ 22:15 - Бастын клип 12+ 22:30 - Итоги дня 12+ 23:00 - Док. фильм 12+ 23:30 - Бу Дьоккуускай 6+ 00:00 - Талбан 12+	07:00 - Утро Якутии 6+ 08:00 - Сана күн 6+ 10:00 - «Саха сирэ-Якутия» инф. программа 12+ 10:15 - Саха сатаабата суох 12+ 10:45 - Асчыттар 6+ 11:30 - Бу Дьоккуускай 6+ 12:00 - «Новости столицы» инф. программа 12+ 12:15 - Зйгэ 6+ 13:30 - «Саха сирэ-Якутия» инф. программа 12+ 14:00 - «Тэһим» чааһа 12+ 15:00 - «Хатаныы» сериал 12+ 15:45 - Актуальное интервью 12+ 16:00 - «Саха сирэ» информационная биэри 12+ 16:15 - Якутск сегодня 12+ 17:00 - Кун дэлэйэ 6+ 17:30 - Бастын клип 12+ 17:45 - Дойдум дьонно 12+ 18:00 - «Саха сирэ» информационная биэри 12+ 18:15 - «Кудазарина куурээ» сериал 6+ 19:00 - «Якутия» информационная программа 12+ 19:15 - Олох улуутар 12+ 20:30 - «Саха Сирэ» информационная биэри 12+ 21:00 - «Хатаныы» сериал 12+ 21:45 - Сээн сирэ 6+ 22:30 - Итоги дня 12+ 23:00 - Док. фильм 12+ 23:30 - Бу Дьоккуускай 6+ 00:00 - Олох улуутар 12+	11:30 - Бу Дьоккуускай 6+ 12:00 - «Новости столицы» инф. программа 12+ 12:15 - Зйгэ 6+ 13:30 - «Саха сирэ-Якутия» инф. программа 12+ 14:00 - «Тэһим» чааһа 12+ 15:00 - «Хатаныы» сериал 12+ 15:45 - Актуальное интервью 12+ 16:00 - «Саха сирэ» информационная биэри 12+ 16:15 - Якутск сегодня 12+ 17:00 - Педатогическая поэма 6+ 17:30 - Бастын клип 12+ 17:45 - Дойдум дьонно 12+ 18:00 - «Саха сирэ» информационная биэри 12+ 18:15 - «Кудазарина куурээ» сериал 6+ 19:00 - «Якутия» информационная программа 12+ 19:15 - Талбан 12+ 20:30 - «Саха Сирэ» информационная биэри 12+ 21:00 - «Хатаныы» сериал 12+ 21:45 - Аал-луук мас 6+ 22:30 - Итоги дня 12+ 23:00 - Док. фильм 12+ 23:30 - Бу Дьоккуускай 6+ 00:00 - Талбан 12+	инф. программа 12+ 14:00 - «Тэһим» чааһа 12+ 15:00 - «Хатаныы» сериал 12+ 15:45 - Актуальное интервью 12+ 16:00 - «Саха сирэ» информационная биэри 12+ 16:15 - Якутск сегодня 12+ 17:00 - Мы справимся 12+ 17:45 - Дойдум дьонно 12+ 18:00 - «Саха сирэ» информационная биэри 12+ 18:15 - «Кудазарина куурээ» сериал 6+ 19:00 - «Якутия» информационная программа 12+ 19:15 - Олох улуутар 12+ 20:30 - «Саха Сирэ» информационная биэри 12+ 21:00 - «Хатаныы» сериал 12+ 21:45 - Сээн сирэ 6+ 22:30 - Итоги дня 12+ 23:00 - Док. фильм 12+ 23:30 - Бу Дьоккуускай 6+ 00:00 - Олох улуутар 12+	17:00 - Лопярная звезда 0+ 17:30 - Бастын клип 12+ 17:45 - Дойдум дьонно 12+ 18:00 - «Саха сирэ» информационная биэри 12+ 18:15 - Бастын клип 12+ 18:30 - ПроАвто 12+ 19:00 - «Якутия» информационная программа 12+ 19:15 - Интеллектуальная игра 12+ 20:30 - «Саха Сирэ» информационная биэри 12+ 21:00 - Я-молодой 12+ 21:45 - Сээн сирэ 12+ 22:30 - Итоги дня 12+ 23:00 - Док. фильм 12+ 23:30 - Бу Дьоккуускай 6+ 00:00 - Интеллектуальная игра 12+	Сэтинньи 14 күнэ Бастыһыанна 06:00 - Дойдум дьонно 12+ 06:15 - Саха сатаабата суох 6+ 07:15 - Парламентский вестник 6+ 07:30 - Геван 12+ 08:00 - Геван 12+ 08:30 - Саха итэбэ 12+ 09:00 - Истик илдьит 6+ 09:45 - Куерчэхтэх сарыларда 6+ 10:45 - Я-Молодой 12+ 11:30 - Лопярная звезда 0+ 12:00 - «Новости столицы» информационная программа 12+ 12:15 - Мультфильм 0+ 12:30 - Мы справимся 12+ 13:15 - Будем вместе 12+ 13:30 - Якутия. День за днем 12+ 14:30 - Алампа 6+ 15:30 - Саха сатаабата суох 6+ 16:30 - Клевая рыба 12+ 17:00 - Моло Якутия 12+ 17:30 - Эр Бэрэ 12+ 18:00 - «Якутия» информационная программа 12+ 18:15 - Истин илдьит 6+ 19:00 - Урдэл 6+ 20:00 - Тымынах дорбосон 0+ 20:45 - Репортаж 12+ 21:00 - Якутия. День за днем 12+ 22:00 - Уулээн кэлээ 12+ 22:30 - Кэрэ кэлээ 6+ 23:45 - Бастын клип 12+ 00:00 - Эр Бэрэ 12+
Сэтинньи 9 күнэ Оптуорунньук 06:00 - Сана күн 6+ 06:00 - Сана күн 6+	Сэтинньи 10 күнэ Сарада 06:00 - Сана күн 6+ 07:00 - Утро Якутии 6+ 08:00 - Сана күн 6+ 10:00 - «Саха сирэ-Якутия» инф. программа 12+ 10:15 - Саха сатаабата суох 12+ 10:45 - Асчыттар 6+ 11:30 - Бу Дьоккуускай 6+ 12:00 - «Новости столицы» инф. программа 12+ 12:15 - Зйгэ 6+ 13:30 - «Саха сирэ-Якутия» инф. программа 12+	Сэтинньи 11 күнэ Чэппиэр 06:00 - Сана күн 6+ 07:00 - Утро Якутии 6+ 08:00 - Сана күн 6+ 10:00 - «Саха сирэ-Якутия» инф. программа 12+ 10:15 - Саха сатаабата суох 12+ 10:45 - Асчыттар 6+ 11:30 - Бу Дьоккуускай 6+ 12:00 - «Новости столицы» инф. программа 12+ 12:15 - Зйгэ 6+ 13:30 - «Саха сирэ-Якутия» инф. программа 12+	Сэтинньи 12 күнэ Бэтинээ 06:00 - Сана күн 6+ 07:00 - Утро Якутии 6+ 08:00 - Сана күн 6+ 10:00 - «Саха сирэ-Якутия» инф. программа 12+ 10:15 - Саха сатаабата суох 12+ 10:45 - Асчыттар 6+ 11:30 - Бу Дьоккуускай 6+ 12:00 - «Новости столицы» инф. программа 12+ 12:15 - Зйгэ 6+ 13:30 - «Саха сирэ-Якутия» инф. программа 12+ 14:00 - «Тэһим» чааһа 12+ 15:00 - «Хатаныы» сериал 12+ 15:45 - Актуальное интервью 12+ 16:00 - «Саха сирэ» информационная биэри 12+ 16:15 - Якутск сегодня 12+	Сэтинньи 13 күнэ Субуота 06:00 - Саха сатаабата суох 12+ 07:00 - Сана күн 6+ 09:00 - Истин илдьит 6+ 09:45 - Зйгэ 12+ 11:00 - Документальный фильм 6+ 11:30 - Кун дэлэйэ 6+ 12:00 - «Новости столицы» информационная программа 12+ 12:15 - Кэрэ кэлээ 6+ 13:30 - Саха сирэ, Кунтэн күн 12+ 14:30 - «Хатаныы» сериал 12+ 17:30 - Арыыга 12+ 18:00 - «Якутия» информационная программа 12+ 18:15 - Истин илдьит 6+ 19:00 - Умуулэ 6+ 21:00 - Саха сирэ, Кунтэн күн 12+ 22:00 - Спектакль 12+	Сэтинньи 14 күнэ Бастыһыанна 06:00 - Дойдум дьонно 12+ 06:15 - Саха сатаабата суох 6+ 07:15 - Парламентский вестник 6+ 07:30 - Геван 12+ 08:00 - Геван 12+ 08:30 - Саха итэбэ 12+ 09:00 - Истик илдьит 6+ 09:45 - Куерчэхтэх сарыларда 6+ 10:45 - Я-Молодой 12+ 11:30 - Лопярная звезда 0+ 12:00 - «Новости столицы» информационная программа 12+ 12:15 - Мультфильм 0+ 12:30 - Мы справимся 12+ 13:15 - Будем вместе 12+ 13:30 - Якутия. День за днем 12+ 14:30 - Алампа 6+ 15:30 - Саха сатаабата суох 6+ 16:30 - Клевая рыба 12+ 17:00 - Моло Якутия 12+ 17:30 - Эр Бэрэ 12+ 18:00 - «Якутия» информационная программа 12+ 18:15 - Истин илдьит 6+ 19:00 - Урдэл 6+ 20:00 - Тымынах дорбосон 0+ 20:45 - Репортаж 12+ 21:00 - Якутия. День за днем 12+ 22:00 - Уулээн кэлээ 12+ 22:30 - Кэрэ кэлээ 6+ 23:45 - Бастын клип 12+ 00:00 - Эр Бэрэ 12+

Татталлаах кэргэнн, аҕабыт, элбэит, Саха Өрөспүүбүлүкэтин автотранспорту Бочуоттаах үлэһитэ, Болуур нэһилиэгин олохтооһо

ВАСИЛЬЕВ Григорий Михайлович
66 сааһыгар ыарахан ыарыһыттан соһумардык олохтон тусраабытын бары билэр дьонугар, добоһторугар диринник нурутууһун турар ийитиннэрбэит.

Кэргэнэ, уолаттара, кыһына, сизиннэрэ, кийинтэрэ, күүтүтэ.

Күндүтүк саныыр татталлаах бырааттара, уһайдар, Болуур нэһилиэгин олохтооһо Василий Григорьевич Михайлович ыарахан ыарыһыттан соһумардык олохтон тусраабытын, кэргэннэр Эадония Алексеевнага, оболоругар, сизиннэрнэр биригэ тусраабыттар уонна кийиннэр дьиз кэргэттэрэ.

Болуур нэһилиэгин олохтооһо Василий Григорий Михайлович ыарахан ыарыһыттан олохтон тусраабытын, кэргэннэр Эадония Алексеевнага, күүтүтэригэр Русланна, Рустамна, Олиха, сизиннэрнэр

Алматтан Федоровтар.

Күндү убаһа биэр дройдулаахтара, Мындагавайы бөлүөлүн олохтооһо Василий Григорий Михайлович ыарахан ыарыһыттан олохтон тусраабытын, кэргэннэр Эадония Алексеевнага, оболоругар Рустам Григорьевичка, Руслан Григорьевичка, Олига Григорьевнага, кийинтэригэр, күүтүтүгэр, сизиннэрнэр, адыһыдэригэр Екатерина Михайловнага, Зоя Михайловнага, балтыларыгар Ульяна Михайловнага, Ирина Михайловнага, чулгас аймактарыгар Чурапчылтан сизн быраата Вячеслав Саввич Васильев, Матрена Харлампьевна Яковлева, кини оболоро Дьоккуускайтан Яковлевтар, Мындагавайыттан Федоровтар.

Болуур нэһилиэгин олохтооһо, Саха Өрөспүүбүлүкэтин автотранспорту Бочуоттаах үлэһитэ, Батарээкэ, «Саха Өрөспүүбүлүкэтигэр урбаан сайдыытыгар кылаатын ийи» иккүс балиэ халлааһына, «Болуур нэһилиэгин сайдыытыгар кылаатын ийи» балиэ халлааһына Василий Григорий Михайлович 66 сааһыгар

ыарахан ыарыһыттан олохтон тусраабытын, кэргэннэр Эадония Алексеевнага, уолаттарыгар Рустамна, Русланна, кыһыгар Олига, кийинтэригэр, балтыларыгар, аймактарыгар Мындагавайыттан Игнатьевтар усина кийиннэр оболоро, сизиннэрэ.

Татталлаах кэргэнэ, аҕаһа, элбэитэ Василий Григорий Михайлович ыалдьан олохтон тусраабытын, адыһыдэригэр курдук истиннэк саныыр дьүөгэлэригэр Эадония Алексеевна, Васильевага, оболоругар, сизиннэрнэр Александр, Асияна, Эадония, Сардака.

Татталлаах кэргэнэ Василий Григорий Михайлович ыалдьан олохтон тусраабытын, биригэ үөрэммит, күндүтүк саныыр дьүөгэлэригэр Эадония Алексеевна, Васильевага, кылаанак орто олохтооһо биригэ үөрэммит добоһторо.

Бырааттара, уһайдар Василий Григорий Михайлович ыалдьан олохтон тусраабытын, кэргэннэр Эадония Алексеевнага, оболоругар, сизиннэрнэр Слепцовтар.

